

OCENA SYTUACJI W HANDLU ZAGRANICZNYM PO TRZECH KWARTAŁACH 2020 ROKU

(na podstawie wstępnych danych GUS)

Synteza

We wrześniu ub.r. eksport towarów z Polski zwiększył się o 4,8% r/r i osiągnął 21,5 mld EUR, czyli poziom najwyższy od października 2019 r. Nastąpiło to w ślad za wyraźną poprawą w sektorze przemysłowym. W ujęciu kwartalnym, po drastycznym spadku eksportu w II kw. (o ok. 16% r/r), w III kw. zwiększył się on o 1%. Tym samym polski eksport po raz kolejny potwierdził swoją konkurencyjność na rynkach zagranicznych i pokazał swoją względną odporność na zaburzenia zewnętrzne.

Po pięciomiesięcznym okresie spadków, odnotowano także wzrost po stronie importu tj. o 1% (20,1 mld EUR).

W skali trzech kwartałów ub.r. eksport towarów z Polski zmniejszył się w ujęciu rocznym o 4%, do poziomu ok. 169,9 mld EUR, a import był o 8% niższy i wyniósł blisko 162,4 mld EUR. Łagodniejszy spadek eksportu zaowocował wyraźnym zwiększeniem nadwyżki wymiany – o prawie 7 mld EUR, do 7,5 mld EUR.

Eksport do UE27 wyniósł 125 mld EUR, czyli spadł o 4,8% r/r. Redukcje sprzedaży notowano do większości krajów UE, w tym do Niemiec o 1,5%.

Eksport do krajów WNP zwiększył się o 1,2% (do 11,1 mld EUR), w tym na Ukrainę o ok. 5% oraz do Kazachstanu o ok. 55%.

Wśród głównych grup rynków nadal najkorzystniej kształtowały się obroty z pozostałymi (poza WNP) krajami słabiej rozwiniętymi i rozwijającymi się. Po stronie eksportu notowano tu wzrost o 4,1% (do blisko 12,3 mld EUR), w tym do Chin o 17%.

Handel zagraniczny Polski ma charakter wewnątrzgałęziowy. Tradycyjnie już największy udział w polskiej wymianie towarowej z zagranicą mają wyroby przemysłu elektromaszynowego. W dalszej kolejności plasują się wyroby przemysłu chemicznego oraz artykuły rolno-spożywcze.

Wśród 10. najważniejszych w naszym eksporcie pozycji, spadki dotknęły większości, tj. 8. z nich, w tym *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* o ponad 20%.

Produktami, które okazały się wyjątkowo odporne na kryzys były artykuły rolno-spożywcze oraz produkty przemysłu lekkiego. Ich eksport we wszystkich trzech kwartałach ub.r. utrzymał pozytywne dynamiki.

W obliczu widocznego w ostatnim okresie dynamicznego rozprzestrzeniania się wirusa w ramach II fali pandemii oraz kroków podejmowanych przez poszczególne kraje w celu ograniczenia zakażeń, istnieje ryzyko wyhamowania aktywności międzynarodowej naszych przedsiębiorstw w kolejnych miesiącach. Niemniej z uwagi m.in. na 1) dotychczasową względną odporność naszych obrotów towarowych; 2) relatywnie niewielką na tle innych

krajów tegoroczną recesję gospodarczą Polski (wg szacunków ośrodków analitycznych) oraz 3) lepsze niż na wiosnę wyniki wskaźników wysokiej częstotliwości, można przypuszczać, że skala spadków naszych obrotów w ub.r. będzie ograniczona.

Co więcej oczekujemy, że nasz eksport towarów nadal w pewnej części będzie wspierany efektem przesunięcia popytu przez europejskich konsumentów z usług na towary.

I. Koniunkturalne uwarunkowania zmian obrotów towarowych

Uwarunkowania zewnętrzne

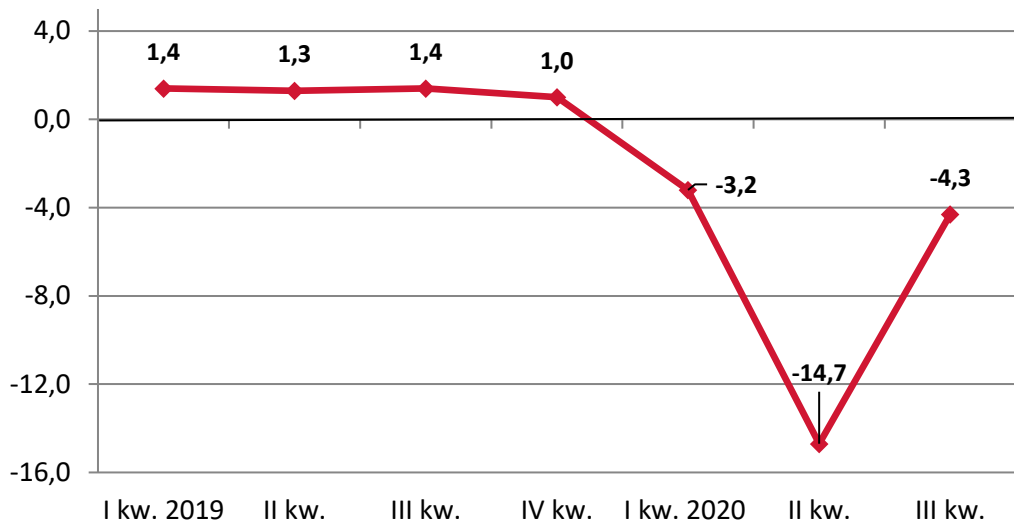
2020 r., ze względu na pandemię, pozostaje wyjątkowo trudny dla gospodarki globalnej. Niemniej ostatnie dane wskazują, że po głębokim spadku globalnego PKB w II kw. ub.r., III kw. przyniósł znaczne odbicie aktywności społeczno-gospodarczej. Poprawa koniunktury była rezultatem znoszenia restrykcji, wzrostu mobilności oraz spadku nowych zachorowań (przynajmniej na początku III kw.).

Znalazło to jednocześnie odzwierciedlenie w polepszeniu perspektyw gospodarczych na ub.r. dokonanych przez wiodące organizacje międzynarodowe, w tym MFW, OCED, KE. O takim ruchu zdecydowały m.in. lepsze wyniki gospodarek w drugim kwartale, głównie wskutek szybszego od oczekiwań powrotu do aktywności po wiosennych lockdownach.

W ślad za poprawą światowej koniunktury, w ostatnich miesiącach następowała także odbudowa obrotów handlu światowego. Wg październikowego raportu UNCTAD, spadek światowego handlu w III kw. wyniósł 5% r/r wobec 19% w II kw. Na wyraźną poprawę w tym obszarze wskazują także dane holenderskiego Biura Analiz Polityki Gospodarczej (CPB). Według tej instytucji w czerwcu ub.r., w ujęciu m/m po raz pierwszy w bieżącym roku, odnotowano wzrost wolumenu światowego handlu, tj. o blisko 8%. Wzrosty zostały utrzymane w kolejnych miesiącach analizowanego okresu.

Znacznej poprawie uległa sytuacja u naszych najważniejszych partnerów handlowych, tj. strefy euro. Po głębokich spadkach w II kw., kolejny kwartał przyniósł również recesję lecz na zdecydowanie niższym poziomie.

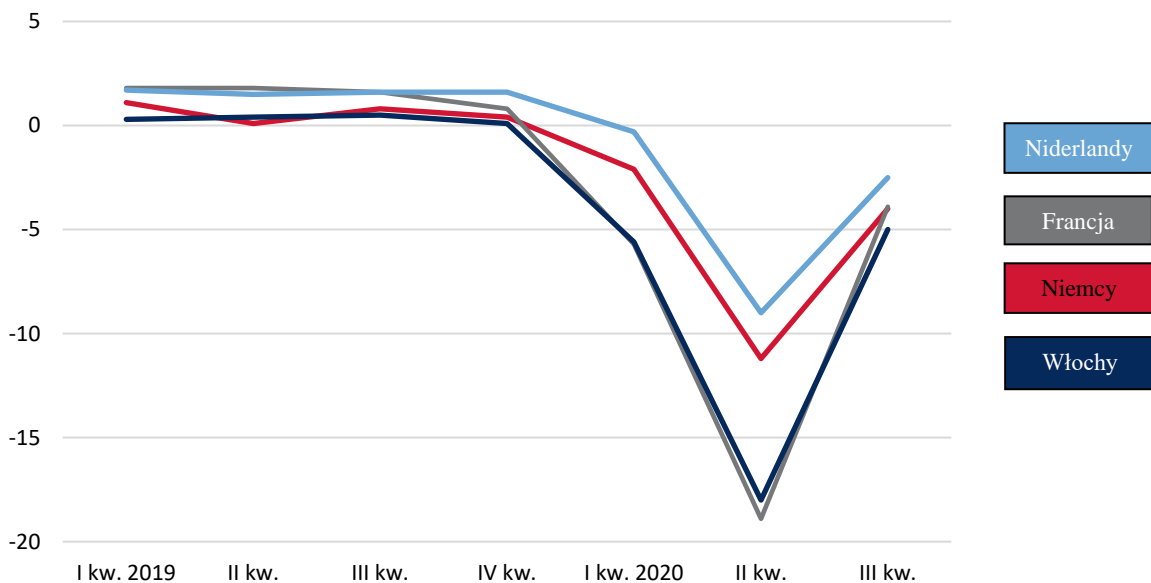
Wykres 1. PKB strefy euro w okresie I kw. 2019-III kw. 2020 r. (zmiana w %, r/r)

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych Eurostat.

Wśród krajów unijnych skala odbudowy aktywności była zróżnicowana pomiędzy poszczególnych branżami oraz rynkami. Znacznie lepiej radził sobie sektor przetwórstwa przemysłowego, zwłaszcza w Niemczech.

Wykres 2. PKB wybranych krajów UE w okresie I kw. 2019-III kw. 2020 r. (zmiana w %, r/r)

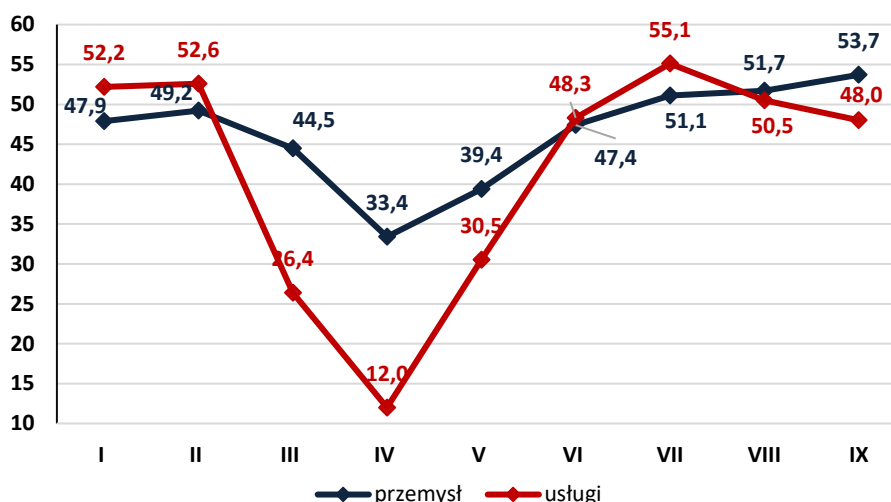
Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych Eurostat.

Stopniowe normowanie się sytuacji pandemicznej zaowocowało wyraźnym odbiciem przemysłu w strefie euro. Wyrażało się to polepszeniem zarówno wskaźników PMI dla przemysłu oraz produkcji sprzedanej przemysłu. Ten pierwszy, w strefie euro od kwietnia systematycznie, wyraźnie rośnie, a w lipcu ub.r., po raz pierwszy w 2020 roku, przekroczył poziom 50 pkt., co oznacza wzrost aktywności przemysłowej.

Natomiast w produkcji przemysłowej nadal odnotowuje się spadki, z tym że są one już zdecydowanie łagodniejsze (ok. 6,8% r/r we wrześniu).

Jak wskazano na poniższym wykresie wyraźnie poprawiła się także sytuacja w obszarze usług.

Wykres 3. PMI strefy euro w okresie styczeń-wrzesień 2020 r. (w pkt.)

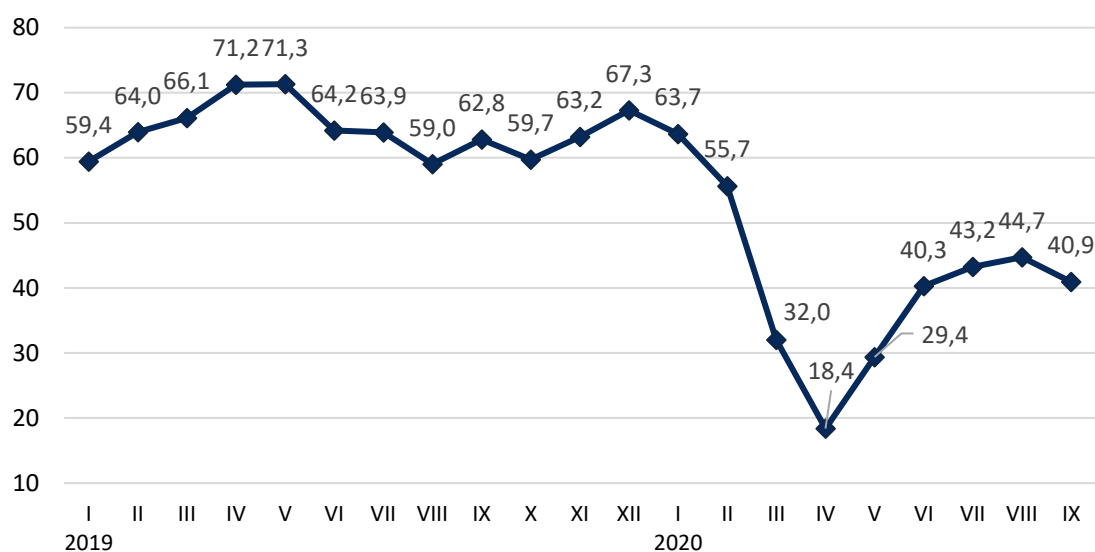
Źródło: DAG na podstawie danych IHS Markits.

W ślad za poprawą zarówno koniunktury w strefie euro, jak i globalnego handlu, trzeci kwartał ub.r. przyniósł polepszenie wyników unijnych obrotów. Notowane w ostatnich miesiącach spadki są zdecydowanie łagodniejsze niż poprzednio. Według wstępnych szacunków Eurostat, we wrześniu ub.r. eksport towarów z UE do reszty świata spadł o 3,8% r/r i wyniósł 171 mld EUR, a import obniżył się o 8,9% i wyniósł ok. 146,5 mld EUR.

W skali trzech kwartałów ub.r. wywóz towarów poza UE spadł o 11,4% (do 1 400,6 mld EUR), a import obniżył się o 12,8% (do 1 266,1 mld EUR). Z punktu widzenia naszej wymiany, szczególnie ważne były wyniki notowane u naszych głównych partnerów handlowych, w tym Niemiec (-12% r/r eksport, -9% import), Czech (po -10% eksport i import), Francji (-19% eksport, -15% import) oraz Włoch (-12% eksport, -15% import).

Wśród uwarunkowań zewnętrznych wpływających na polską wymianę handlową w omawianym okresie wskazać należy utrzymującą się wówczas dużą niepewność wokół brexitu. Tradycyjnie znaczny wpływ mają także ceny ropy naftowej, które w bieżącym roku notują spektakularne spadki. Niemniej wraz z luzowaniem restrykcji społeczno-gospodarczych oraz zawarciem porozumienia przez głównych producentów ropy naftowej dotyczącego wyraźnej redukcji wydobywania surowca, ceny ropy w II półroczu zaczęły rosnąć. W sierpniu sięgnęły blisko 45 USD za baryłkę. Jednakże, we wrześniu ub.r., wraz ze wzrostem zapasów surowca oraz rosnącymi obawami o ograniczenie popytu na skutek ponownego nasilenia się pandemii, wzrostowa tendencja została odwrócona.

Wykres 4. Ceny ropy Brent (USD/baryłka) w okresie I 2019 – IX 2020

Źródło: DAG na podstawie danych EIA.

Uwarunkowania wewnętrzne

Wśród uwarunkowań wewnętrznych, które miały najważniejsze przełożenie na nasz handel należy wskazać:

- Wyraźną poprawę koniunktury gospodarczej w ostatnich miesiącach analizowanego okresu. Wg danych GUS, PKB niewyrównany sezonowo w III kwartale 2020 r. zmniejszył się o 1,5% r/r (w cenach stałych) po spadku o 8,4% w II kwartale ub.r. Popyt zagraniczny wykazał się w III kw. ub.r. dodatnim wkładem we wzrost PKB (1,7 pkt. proc. wobec 1,1 pkt. proc. w II kw. oraz 0,9 pkt. proc. w I kw.). W III kwartale odnotowano wzrost eksportu dóbr i usług o 2% przy spadku importu o 1%. W porównaniu do pozostałych gospodarek UE, Polska w dalszym ciągu plasuje się w czołówce pod względem dynamiki PKB. W III kw. 2020 r., według danych Eurostat, spadek polskiego PKB w ujęciu rocznym wyniósł 2% (wyrównany sezonowo) i był to jeden z lepszych wyników wśród krajów UE.
- Poprawę w sektorze przemysłowym. Jakkolwiek w okresie styczeń-wrzesień ub.r. produkcja sprzedana przemysłu była o 3,2% niższa r/r, to ostatecznie miesiące świadczą o jej wyraźnym odbiciu. We wrześniu była wyższa o 5,9% r/r, natomiast w ujęciu m/m wyższa o 15,5%.
- Poprawa nastrojów wśród przedsiębiorców wyrażająca się wzrostem indeksu PMI dla przemysłu. W całym III kw. utrzymał się on na poziomie powyżej 50 pkt.
- Deprecjacja złotego – w ujęciu narastającym kurs EUR wobec PLN był we wrześniu ub.r. wyższy o 2,8%, a USD o 2,9%.

II. Obroty towarowe ogółem

Trzeci kwartał ub.r., w ślad za znacznym odbiciem aktywności społeczno-gospodarczej zarówno w Polsce, jak i u naszych partnerów handlowych, przyniósł wyraźną poprawę wyników naszego handlu zagranicznego.

Warto tutaj odnotować, że taki wynik polskiego eksportu to w pewnej części także efekt przesunięcia popytu przez europejskich konsumentów z usług na towary. Ze względu na nadal panującą pandemię, konsumenci w dużej części zrezygnowali z wielu aktywności (podróże, kultura, rekreacja), a zaoszczędzone środki w większej części niż zazwyczaj przeznaczali na remonty i wymianę wyposażenia. Tym samym zwiększali popyt na meble czy sprzęt AGD/RTV, w produkcji których się specjalizujemy.

Po stronie polskiego importu, nadal utrzymywały się spadki (o 4% w III kw.), z tym, że były one już zdecydowanie łagodniejsze niż w poprzednim okresie (w II kw. o 22%).

Wykres 5. Obroty towarowe Polski w okresie I 2019 - IX 2020 w mld EUR

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Wykres 6. Dynamika eksportu i importu okresie I 2019 - IX 2020 (r/r)

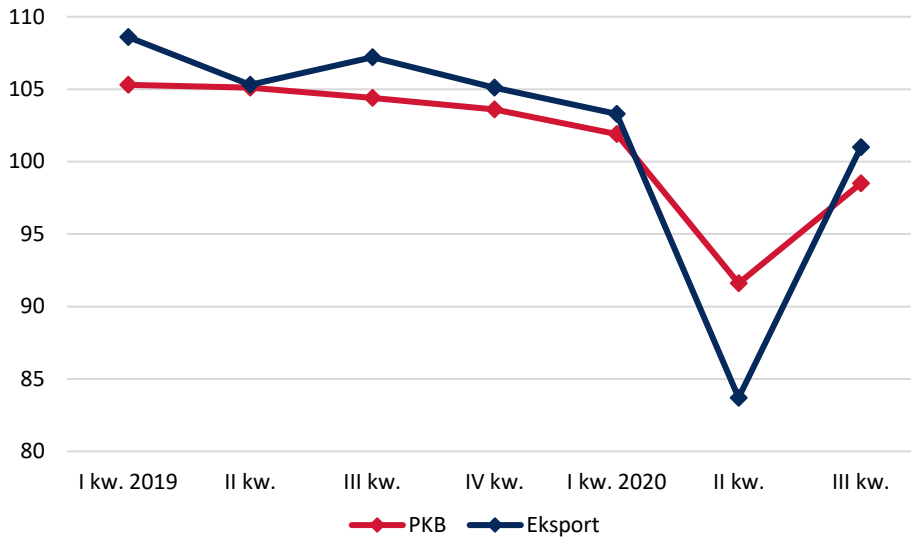

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Jak przedstawiano na poniższym wykresie, dynamika eksportu zazwyczaj utrzymuje się na poziomie wyższym niż PKB. Zmiana tej tendencji wystąpiła w II kw. ub.r., czyli w okresie największego ograniczenia aktywności, co potwierdza, że w okresie kryzysu redukcja handlu

jest zdecydowanie głębsza niż PKB. Niemniej wraz ze zwiększającą się aktywnością gospodarczą w III kw., nastąpił powrót do tendencji sprzed II kw., co oznacza że dynamika eksportu przewyższyła PKB.

Wykres 7. Dynamika eksportu i PKB w okresie I kw. 2019 - III kw. 2020 (r/r)

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS, PKB niewyrównany sezonowo, ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego.

W skali trzech kwartałów ub.r. eksport towarów z Polski spadł o 4% i osiągnął ok. 169,9 mld EUR, a import obniżył się o 8% i wyniósł blisko 162,4 mld EUR. Nadwyżka wymiany na poziomie 7,5 mld EUR była o ok. 7 mld EUR wyższa niż przed rokiem.

Po trzech kw. ub.r. lista pięciu najważniejszych rynków eksportowych nieznacznie się zmieniła w porównaniu do tej sprzed roku. Inaczej niż przed rokiem po trzech kw. ub.r. zamknęły ją Niemcy, a nie Włochy.

Niewielką zmianę co do kolejności odnotowano także na liście pięciu najważniejszych rynków importowych. Po trzech kw. 2020 r., na trzecią pozycję awansowały bowiem Włochy kosztem Rosji, która przesunęła się na miejsce 4.

Poniżej przedstawiono listę 5. najważniejszych rynków eksportowych i importowych wraz ze wskazaniem czy dany rynek zachował pozycję (-) na liście czy też został na niej przesunięty w górę (↑) lub w dół (↓).

Tabela 1. Pięć najważniejszych rynków eksportowych i importowych w po trzech kw. 2020 r.

Rynki eksportowe				Rynki importowe			
Lp.	Rynek	Udział w %	Awans/ Spadek	Lp.	Rynek	Udział w %	Awans/ Spadek
1.	Niemcy	28,5	-	1.	Niemcy	21,7	-
2.	Czechy	5,9	-	2.	Chiny	14,2	-
3.	Wlk. Brytania	5,7	-	3.	Włochy	4,9	↑
4.	Francja	5,6	-	4.	Rosja	4,7	↓
5.	Niderlandy	4,3	↑	5.	Niderlandy	3,9	-

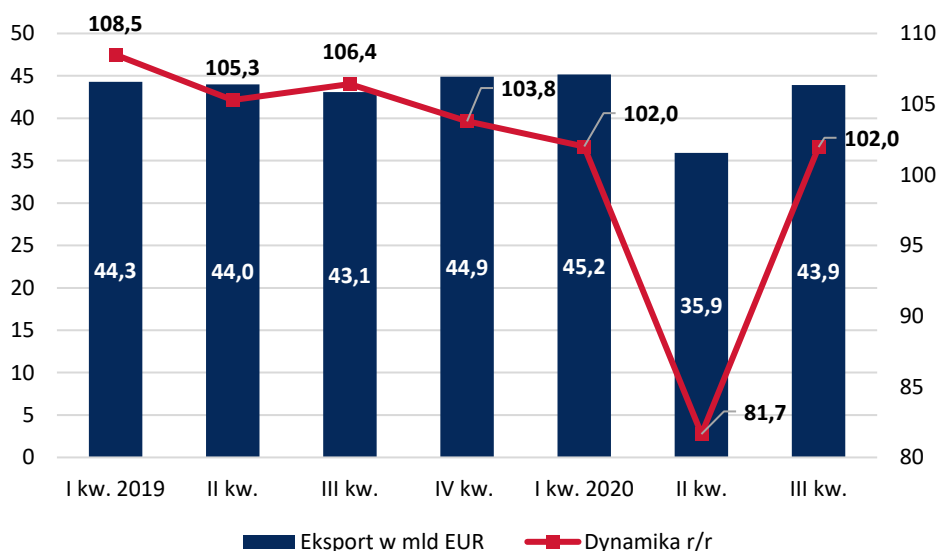
Źródło: DAG na podstawie danych GUS.

III. Zmiany obrotów w przekroju geograficznym

W okresie trzech kwartałów ub.r. nieznacznie wyższy niż przeciętny spadek obrotów notowano do krajów UE, tj. o 4,8% r/r (125 mld EUR). Łagodniejsze redukcje sprzedaży notowano do krajów strefy euro (o 4,5%), niż do pozostałych krajów unijnych (o ok. 6%).

Spadki sprzedaży wystąpiły do większości krajów UE, w tym do wszystkich kluczowych, tj. do Niemiec o 1,5%, Czech o 7,8%, Francji o 8%, Niderlandów o 6,4% oraz Włoch o 11%.

Wykres 8. Eksport do Unii Europejskiej w okresie I kw. 2019 - III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

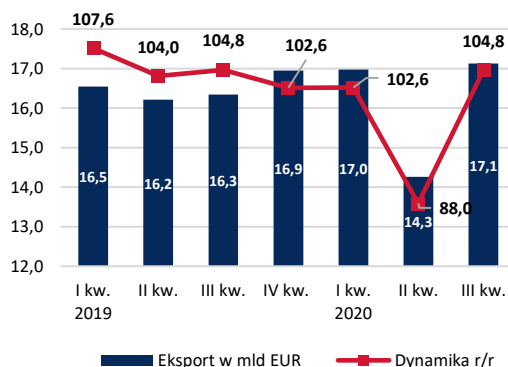
Analogicznie jak w skali ogólnej, spadki objęły wszystkie najważniejsze pozycje w eksporcie do UE, poza *maszynami i urządzeniami elektrycznymi oraz ich częściami i akcesoriami* (których eksport wzrósł o 3,3%), w tym:

- *kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne i ich części* – o ok. 6% (do ok. 15 mld EUR);

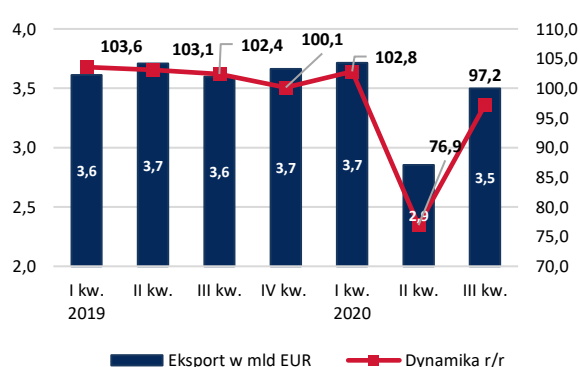
- *pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria* – o ponad 20% (do prawie 12,9 mld EUR);
- *meble, pościelenie, materace, lampy, itp.* – o 8% (do prawie 7,4 mld EUR) oraz
- *tworzywa sztuczne i artykuły z nich* – o ok. 5% (do 6,7 mld EUR).

Wykres 9. Eksport Polski do głównych krajów UE w okresie I kw. 2019 - III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

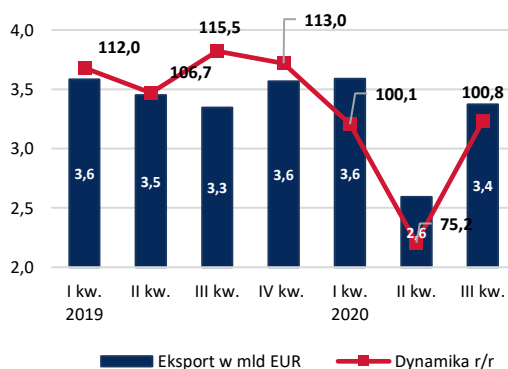
Niemcy

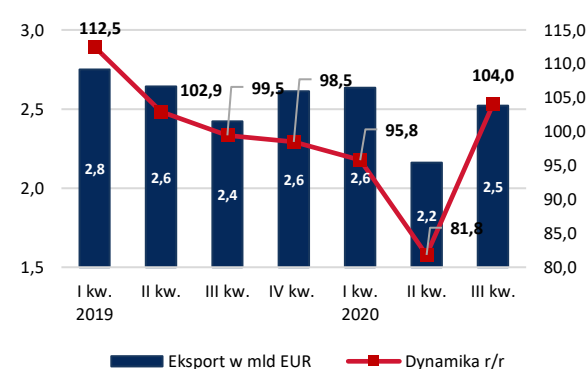
Czechy

Francja

Niderlandy

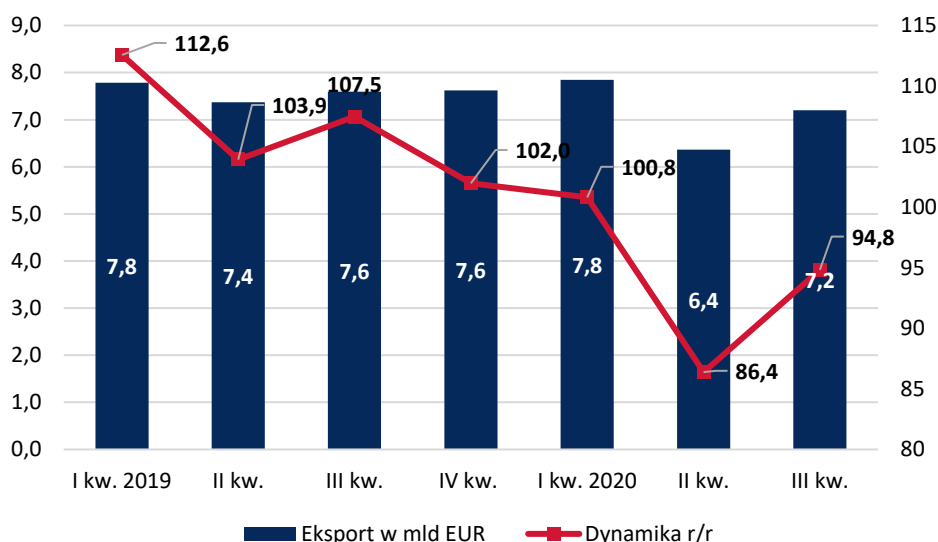
Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Zdecydowanie głębszy był spadek po stronie importu z UE, tj. o 10%, do 89,5 mld EUR. Inaczej niż w eksporcie, redukcje przywozu w strefie euro były zbliżone do notowanych w grupie pozostałych rynków UE. Spadki notowano z większości rynków unijnych, w tym z Niemiec o ok. 10%, Włoch o ok. 11%, Niderlandów o 5% oraz Francji o ok. 14%.

Wyniki obrotów z UE zaowocowały wyraźnym zwiększeniem nadwyżki, tj. o blisko 3,6 mld EUR, do 35,5 mld EUR.

Szybciej niż przeciętnie zmniejszyła się, w omawianym okresie, sprzedaż do **pozostałych krajów rozwiniętych gospodarczo (poza UE)** – o 5,9% (do 21,4 mld EUR), o czym głównie zdecydował głęboki spadek do Wielkiej Brytanii (o 8,6%) i Norwegii (o 9,6%). Gwałtownie obniżył się wywóz do Kanady, tj. o 32%. Kontrastował z tym dynamiczny wzrost eksportu do Szwajcarii (o ok. 10%) czy Australii (o ok. 30%). Z kolei sprzedaż do USA była w omawianym okresie o 0,8% niższa niż przed rokiem.

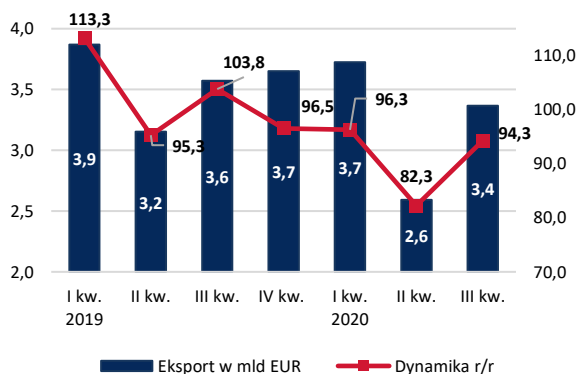
Wykres 10. Eksport Polski do pozaunijnych krajów rozwiniętych gospodarczo w okresie I kw. 2019 - III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

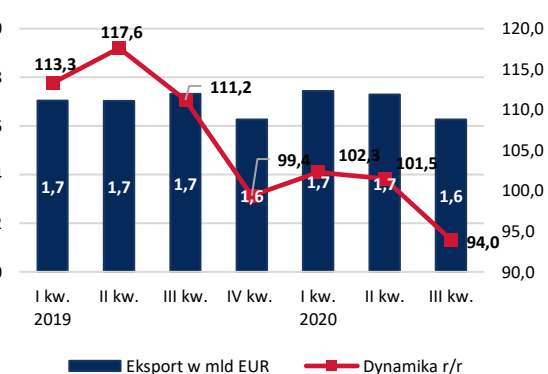
Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Wykres 11. Eksport Polski do głównych krajów rozwiniętych spoza UE w okresie I kw. 2019 - III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Wielka Brytania

USA

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Biorąc pod uwagę strukturę przedmiotową polskiego eksportu do pozaunijnych krajów rozwiniętych gospodarczo, wzrost notowano w przypadku drugiej najważniejszej pozycji w sprzedaży, tj. *maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części i akcesoria*, tj. o 1,5% (do 2,3 mld EUR).

Niemniej nie skompensowało to spadków sprzedaży pozostałych ważnych towarów w eksporcie na te rynki, tj.:

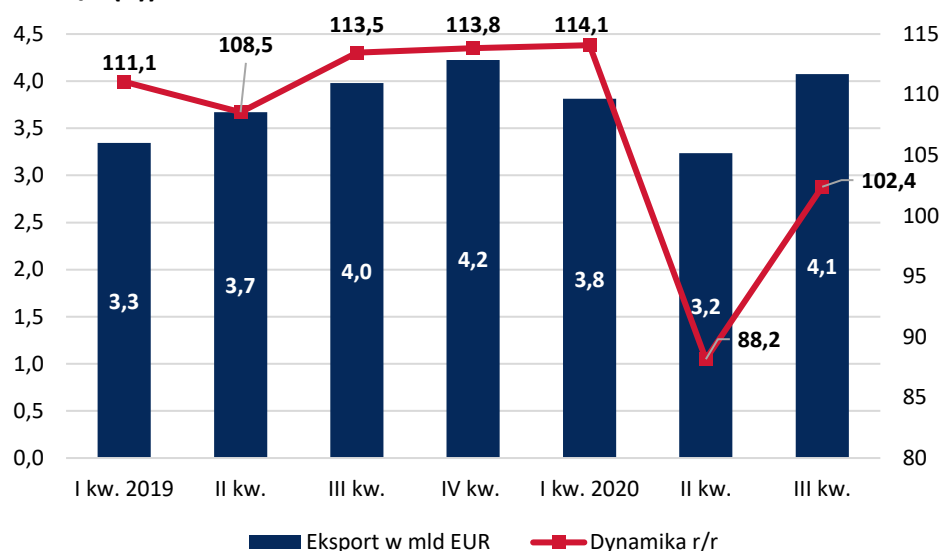
- *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części* – o 6,5% (do 4,3 mld EUR);
- *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* – o ponad 30% (do blisko 1,6 mld EUR);
- *mebli, pościeli, materacy, lamp, itp.* - o ok. 12% (do prawie 1,3 mld EUR) oraz

- przyrządów i aparatury, optycznych, fotograficznych, kinematograficznych, pomiarowych, precyzyjnych, medycznych, ich części i akcesoriów – o 1,5% (do 0,87 mld EUR).

Głębszy spadek notowano w imporcie z tej grupy krajów, tj. o 9,2% (do blisko 15,8 mld EUR), w tym z USA o 6,5%, Wielkiej Brytanii o ok. 14% oraz Norwegii o 9,2%. W rezultacie dodatnie saldo handlu z tą grupą krajów wzrosło po trzech kw. ub.r. o ok. 270 mln EUR, do 5,6 mld EUR. Największą poprawę salda notowano z Australią (o ok. 370 mln EUR) oraz USA (o 320 mln EUR), co zdołało skompensować pogorszenie bilansu wymiany m.in. z Wielką Brytanią i Kanadą (po ok. 350 mln EUR).

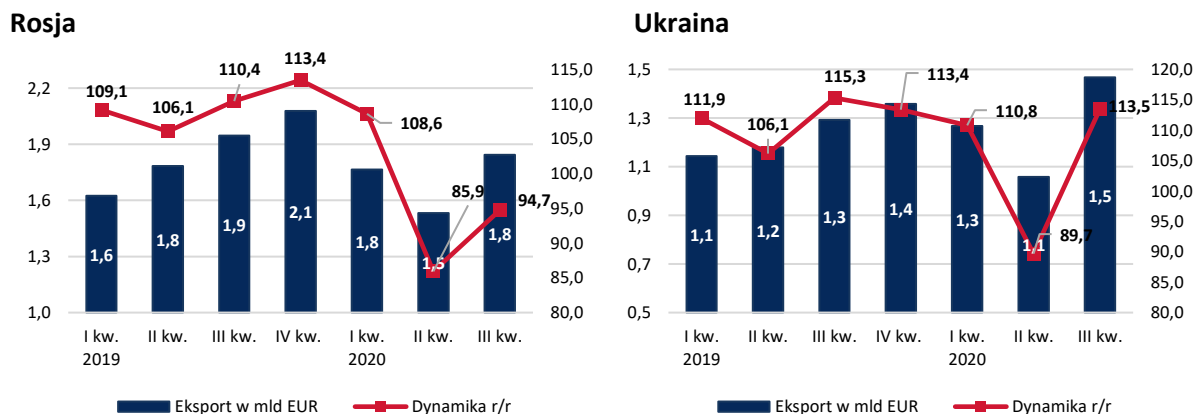
Relatywnie korzystnie kształtował się w omawianym okresie eksport do krajów WNP, gdzie notowano wzrost o 1,2% (do 11,1 mld EUR). W tej grupie rynków w szczególności pozytywnie kształtowała się sprzedaż na Ukrainę (o ok. 5%) oraz do Kazachstanu (o ok. 55%). Zrekompensowało to spadki m.in. na rynek naszego głównego partnera z WNP, tj. Rosji (o 4%) oraz na Białoruś (o 3,9%).

Wykres 12. Eksport Polski do WNP w okresie I kw. 2019 – III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Wykres 13. Eksport Polski do głównych rynków WNP w okresie I kw. 2019 - III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Wśród ważniejszych w eksporcie do WNP towarów, wzrosty notowano w przypadku:

- *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części* – o 1%, do 2 mld EUR;
- *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* – o 3,4%, do 0,84 mld EUR;
- *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* – o 0,5%, do ponad 0,7 mln EUR oraz
- *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych i toaletowych* – o ok. 45%, do 0,63 mld EUR.

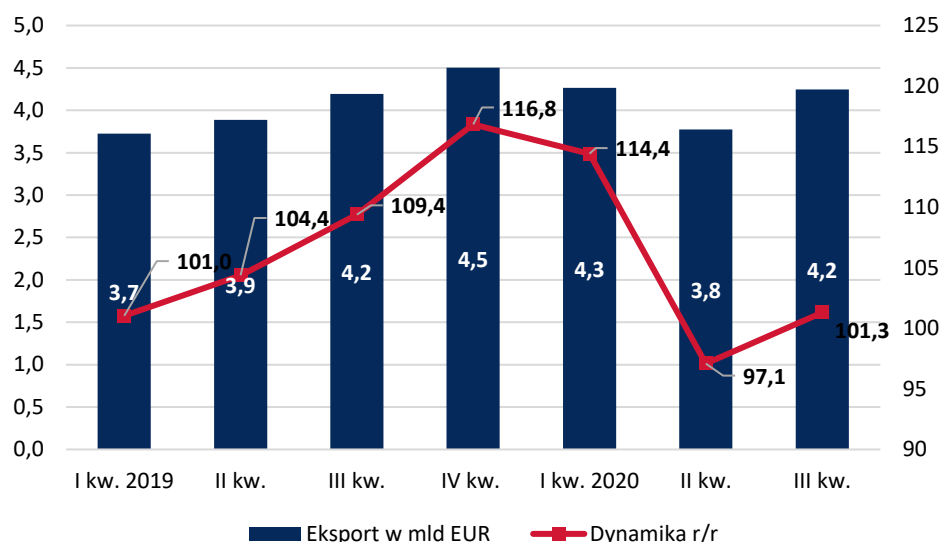
Zdołało to z nawiązką skompensować spadki notowane w wielu innych pozycjach kierowanych do WNP, w tym *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* – o ok. 15%, do 880 mln EUR.

Głębokie spadki odnotowano za to w imporcie z WNP, tj. o 24% (do 11,1 mld EUR), w tym z Rosji o 27%, Ukrainy o ponad 10% oraz Białorusi o ponad 20%. W głównej mierze wynikało to z głębokiej redukcji przywozu paliw mineralnych z tego ugrupowania.

Wyraźna dysproporcja w dynamice strumieni handlu zagranicznego przełożyła się na imponującą redukcję ujemnego salda z WNP, tj. do 10 mln EUR wobec 3,6 mld EUR przed rokiem.

Wśród głównych grup rynków nadal najwyższe wzrosty notowano w obrotach z **pozostałymi (poza WNP) krajami słabiej rozwiniętymi i rozwijającymi się**. Po stronie eksportu wzrost wyniósł 4,1% (blisko 12,3 mld EUR).

Wykres 14. Eksport Polski do pozostałych rynków rozwijających się i słabiej rozwiniętych (spoza WNP) w okresie I kw. 2019 – III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

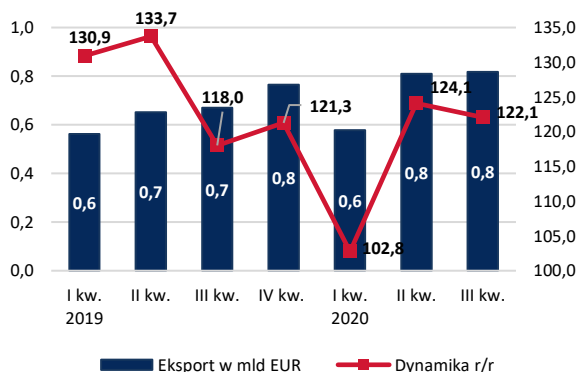
Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

Dynamiczny wzrost notowano do wszystkich trzech głównych odbiorców naszych produktów z tej grupy, tj. do:

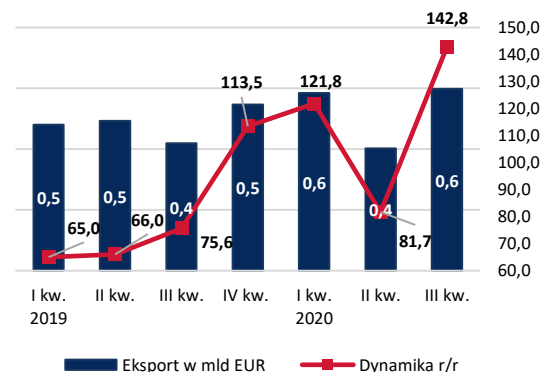
- Chin o 17% r/r, w tym szczególnie przyspieszył wywóz *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych i ich części*,
 - Turcji o ok. 14%, w tym dynamicznie wzrosła *sprzedaż pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów*,
- Arabii Saudyjskiej o ok. 50%, za co w decydującej mierze odpowiadał dynamiczny wzrost eksportu *tytoniu i przetworzonych namiastek z tytoniu*.

Wykres 15. Eksport Polski do głównych rynków słabiej rozwiniętych spoza WNP w okresie I kw. 2019 - III kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Chiny

Turcja

Źródło: DAG na podstawie wstępnych danych GUS.

W strukturze przedmiotowej eksportu do grupy krajów słabiej rozwiniętych spoza WNP, wystąpiły duże dysproporcje w dynamice wywozu głównych pozycji.

Z jednej bowiem strony notowano wzrosty sprzedaży:

- *statków, łodzi oraz konstrukcji pływających* - o 78% (do ponad 0,9 mln EUR);
- *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* – o 2,6%, do 0,8 mld EUR oraz
- *produktów mleczarskich, jaj, miodu naturalnego i pozostałych jadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego* – o 21%, do 433 mln EUR.

Z drugiej zaś spadki m.in. w pozycji:

- *maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części i akcesoria* – o 1,7%, do blisko 1,2 mld EUR;
- *miedź i wyroby z miedzi* – o ok. 12%, do ok. 490 mln EUR.

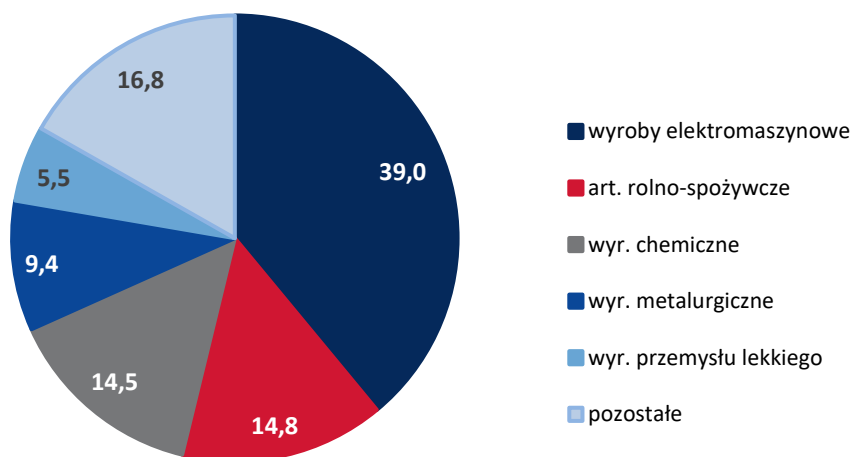
Blisko dwukrotnie wolniej w omawianym okresie zwiększył się import z tej grupy krajów, tj. o 2,2% (do 45,9 mld EUR), w tym z Chin o 8,5%, Republiki Korei o 8,7% oraz Wietnamu o 2%. Z drugiej strony dość dynamicznie spadł on z Turcji, tj. o 9,5%.

Po trzech kwartałach ub.r. deficyt z tą grupą krajów wyniósł 33,6 mld EUR wobec -33,1 mld EUR przed rokiem.

IV. Zmiany obrotów w przekroju towarowym

Handel zagraniczny Polski ma charakter wewnątrzgałęziowy. Tradycyjnie już największy udział w polskiej wymianie towarowej z zagranicą mają wyroby przemysłu elektromaszynowego. W dalszej kolejności plasują się wyroby przemysłu chemicznego oraz artykuły rolno-spożywcze.

Wykres 16. Struktura towarowa polskiego eksportu po trzech kw. 2020 r. (udziały w %).

Źródło: DAG na podstawie danych GUS.

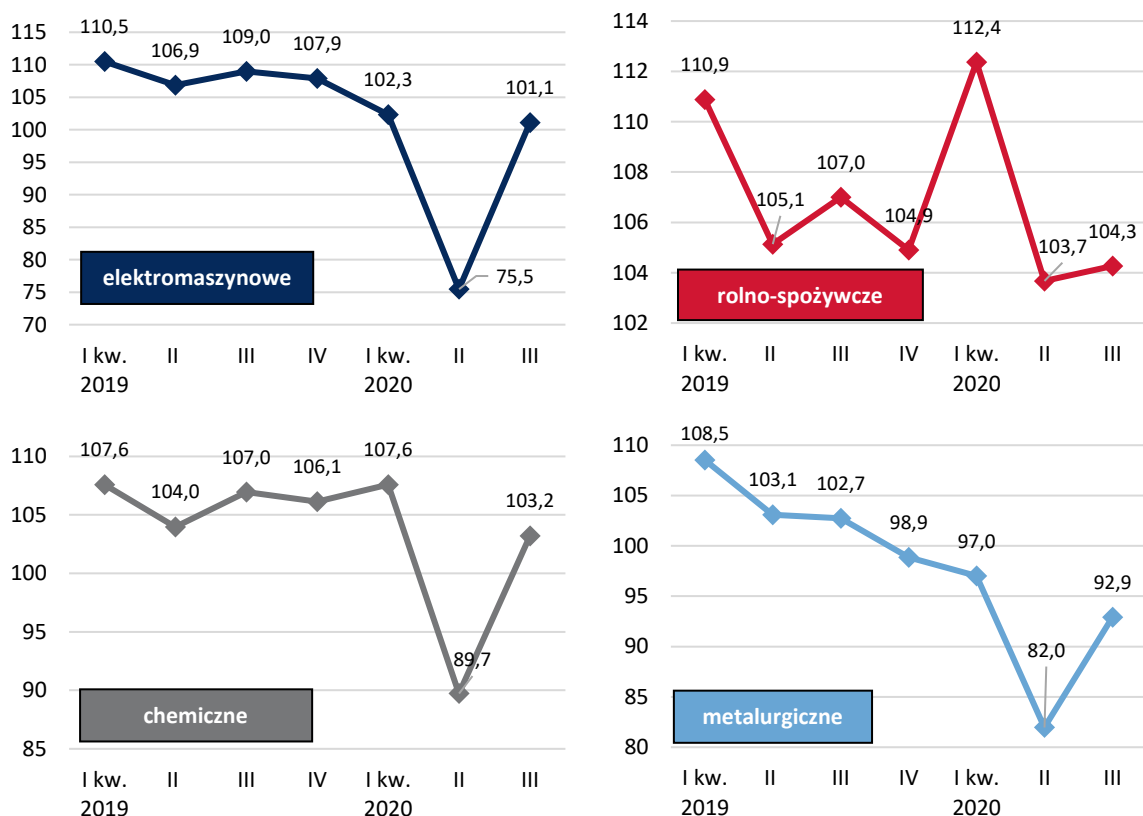
Po gwałtownych spadkach eksportu w II kw. ub.r. notowanych niemalże we wszystkich grupach towarów¹, kolejny kwartał przyniósł dynamiczne jego odbicie. W III kw. wzrost wywozu nastąpił w większości grup produktowych, poza metalurgicznymi oraz mineralnymi. Niemniej nawet w przypadku tych dwóch ostatnich redukcje były już znacznie łagodniejsze.

¹ Poza akt. rolno-spożywczy i produktami przemysłu lekkiego

Szczególnie ważne jest odbicie eksportu wyrobów elektromaszynowych, czyli pozycji która jest najważniejszą w naszych obrotach i której spadki w II kw. były głębokie.

Produktami, które okazały się wyjątkowo odporne na kryzys były artykuły rolno-spożywcze oraz produkty przemysłu lekkiego. Ich eksport we wszystkich trzech kwartałach ub.r. utrzymał pozytywne dynamiki.

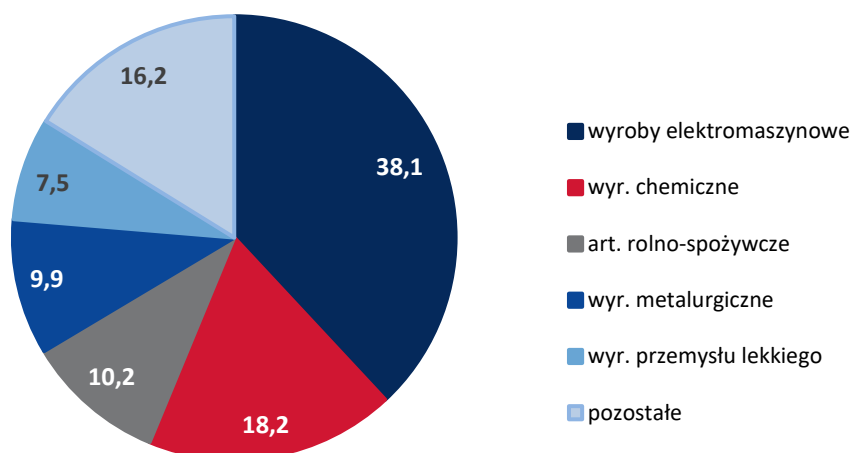
Wykres 17. Dynamika eksportu głównych grup towarowych z Polski w okresie I kw. 2019 – III kw. 2020

Źródło: DAG na podstawie danych GUS.

W przypadku importu warto odnotować, że po trzech kwartałach ub.r., na piątą pozycję awansowały wyroby przemysłu lekkiego. Stało się to kosztem produktów mineralnych, których udział znacząco się obniżył. Po trzech kwartałach ub.r. produkty mineralne odpowiadały za 6,3% naszego całkowitego importu, co oznacza spadek o 2 pkt. proc. wobec poziomu sprzed roku.

Wykres 18. Struktura towarowa polskiego importu po trzech kw. 2020 r. (udziały w %).

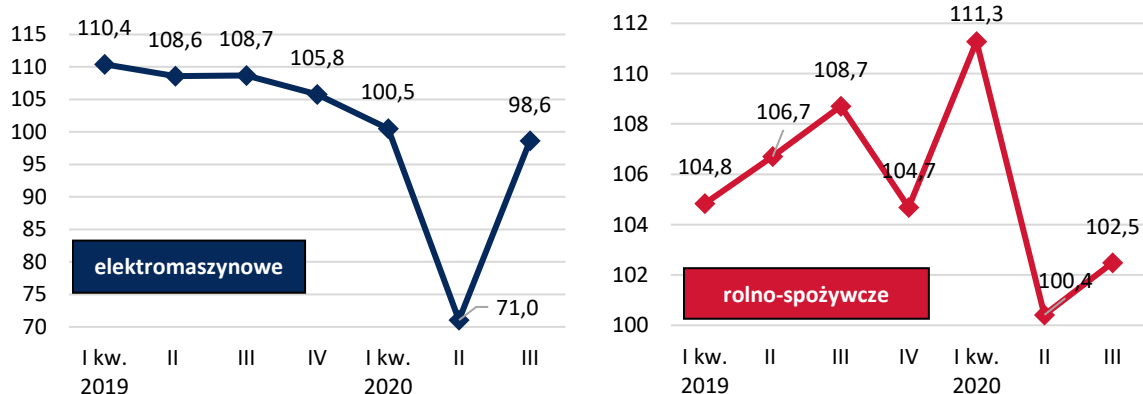

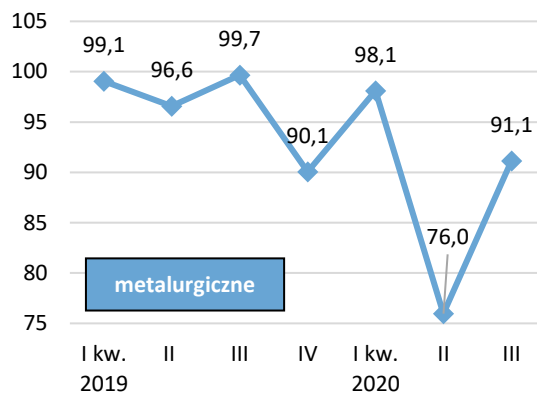
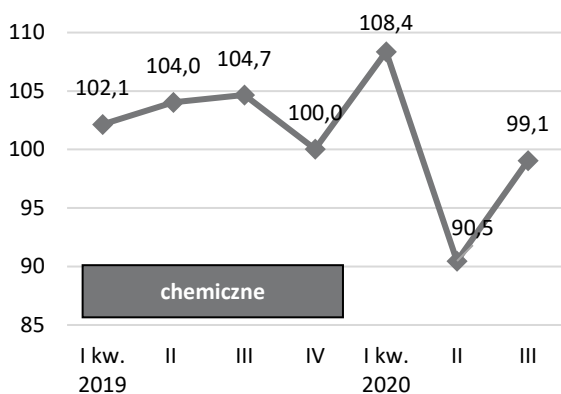
Źródło: DAG na podstawie danych GUS.

W III kw. ub.r. pewną poprawę notowano także po stronie importu. Niemniej inaczej niż w eksporcie, w III kw. nadal w większości grup produktów notowano spadki, z tym że były one zdecydowanie łagodniejsze niż poprzednio. Jedynie cztery grupy produktów zakończyły III kw. na plusie, tj. artykuły rolno-spożywcze (o 2,5% r/r), wyroby przemysłu lekkiego (o 5,5%), wyroby drzewno papiernicze (o 2,5%) oraz wyroby ceramiczne (o ok. 14%).

Warto tu odnotować, że analogicznie jak w eksporcie, artykuły rolno-spożywcze oraz produkty przemysłu lekkiego to jedyne grupy towarów, dla których we wszystkich kwartałach ub.r. dynamika importu była dodatnia.

Wykres 19. Dynamika importu głównych grup towarowych z Polski w okresie I kw. 2019 – III kw. 2020

Źródło: DAG na podstawie danych GUS.

Wzrost aktywności międzynarodowej naszych przedsiębiorstw w III kw., przełożył się na wyniki handlu zagranicznego Polski w skali trzech kw. ub.r.

W okresie I-III kw. ub.r. eksport wyrobów elektromaszynowych obniżył się o ok. 7%, do 66,3 mld EUR. Wśród dominujących pozycji w tej grupie najgłębsze spadki notowano w przypadku *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* (o ponad 20%). W dalszej kolejności, niemniej już ze zdecydowanie niższymi obniżkami, uplasowały się *kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części i akcesoria* (o ok. 5%). Z drugiej zaś strony wzrost sprzedaży notowano w pozycji *maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części i akcesoria* (o 2,8%), w tym eksport *akumulatorów elektrycznych wraz z separatorami* zwiększył się o 47,5% i wyniósł blisko 2,8 mld EUR.

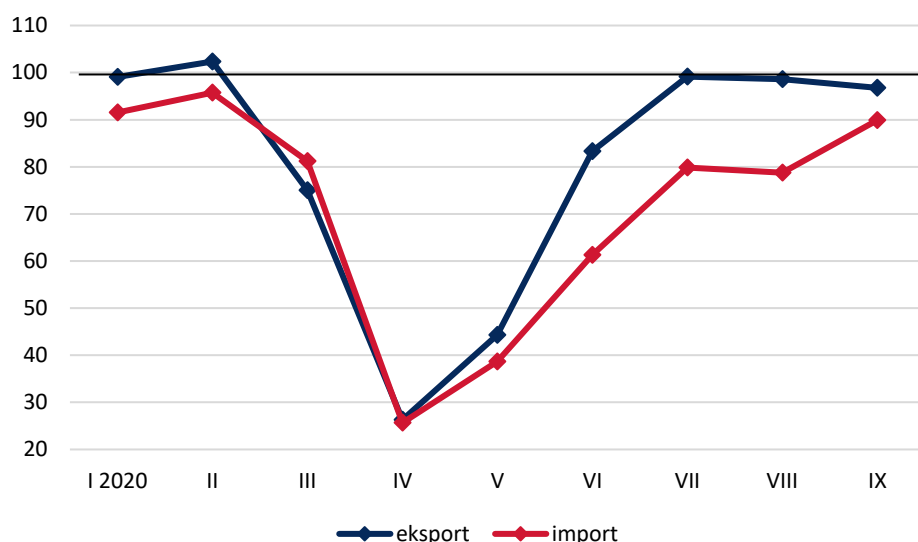
Głębszy spadek odnotowano po stronie importu tej grupy towarów, tj. o ok. 10%, do 61,9 mld EUR. Analogicznie jak w przypadku eksportu, najgłębszy spadek, wśród najważniejszych pozycji notowano w przypadku *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* (o ok. 30%). Nieporównywalnie łagodniej zmniejszył się przywóz *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części i akcesoriów* (o ok. 4%), a w przywozie *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* notowano wzrost o ok. 3%.

W okresie trzech kwartałów ub.r., wraz z szybszym, niż w skali ogólnej, spadkiem obrotów wyrobami elektromaszynowymi, nieznacznie zmniejszył się ich udział w naszej wymianie. Po stronie eksportu był to spadek o 1,3 pkt proc., do 39%, a importu o 1 pkt. proc., do 38,1%.

W obrotach wyrobami elektromaszynowymi notujemy nadwyżkę, która po trzech kwartałach ub.r. wyniosła blisko 4,4 mld EUR wobec prawie 2,5 mld EUR przed rokiem.

Warto tutaj odnotować, że w przypadku *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* najgorszy był kwiecień, kiedy to obroty zmniejszyły się o ok. 75%. W kolejnych miesiącach redukcje były już zdecydowanie łagodniejsze, w tym – co korzystne dla naszego bilansu – mniejsze po stronie eksportu. (vide wykres nr 20).

Wykres 20. Dynamika eksportu i importu pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów w okresie styczeń - wrzesień 2020 r. r/r.

Źródło: DAG na podstawie danych GUS.

Wyroby przemysłu chemicznego były jedną, z trzech grup produktów, w przypadku której w skali trzech kw. nie notowano spadku eksportu. Był to niewielki wzrost, rzędu 0,2% (do 24,7 mld EUR), niemniej w warunkach kryzysu taki wynik należy uznać za dobry. O dodatniej dynamice zadecydowało wzmożone zapotrzebowanie na leki oraz produkty higieny osobistej w czasie kryzysu.

Tym samym dynamicznie we wskazanym okresie rósł wywóz z Polski *produktów farmaceutycznych* (o ponad 20%), *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych i toaletowych* (o 6%), *mydła, preparatów piorących, smarowych, do czyszczenia, szorowania itp.* (o 13%) oraz *różnych produktów chemicznych* (o prawie 9%).

Zdołało to skompensować spadki wywozu dwóch najważniejszych w tej grupie pozycji, tj. *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 3,8%) oraz *kauczuku i wyrobów z kauczuku* (o ok. 11%).

Nieznaczne spadki notowano w imporcie wyrobów chemicznych, tj. o 0,7% (do 29,6 mld EUR). Analogicznie jak po stronie eksportu, wśród ważniejszych pozycji tej grupy, w omawianym okresie nastąpił z jednej wzrost przywozu *produktów farmaceutycznych* (o 13,5%), *różnych produktów chemicznych* (o 4,4%) oraz *mydła, preparatów piorących, smarowych, do czyszczenia, szorowania itp.* (o ponad 8%), z drugiej zaś spadek importu *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o ok. 7%) oraz *kauczuku i wyrobów z kauczuku* (o ok. 11%).

Deficyt w obrotach wyrobami chemicznymi po trzech kwartałach ub.r. został zredukowany o 255 mln EUR, do ok. 4,9 mld EUR.

Na tle innych branż, stosunkowo łagodnie pandemia obeszła się z **branżą rolno-spożywczą**. W głównej mierze wynika to z faktu, że w tym sektorze łańcuchy dostaw są relatywnie krótkie

oraz popyt na te towary jest znacznie mniej podatny na wahania koniunktury. W okresie trzech kwartałów ub.r. eksport tej grupy towarów zwiększył się o 6,7% i wyniósł prawie 25,1 mld EUR.

Warto jednak odnotować, że sytuacja poszczególnych towarów w ramach tej grupy znacznie się różniła. W skali 9 miesięcy ub.r. w szczególności dynamiczne wzrosty wywozu dotyczyły: *tytoniu i przetworzonych namiastek tytoniu* (o 16,5%), *przetworów ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka, pieczyw cukierniczych* (o 6,7%), *przetworów z mięsa, ryb, skorupiaków, mięczaków, bezkręgowców* (o ponad 9%), *kakao i przetworów z kakao* (o ok. 5%) oraz *pozostałości i odpadów przemysłu spożywczego, gotowej paszy dla zwierząt* (o 17%).

Z drugiej strony spadki eksportu notowano w pozycji *mięso i podroby jadalne*, tj. najważniejszych w grupie art. rolno-spożywczych produktach, na których ciążył niski popyt związany z ograniczeniem działalności sektora gastronomicznego w UE. W skali 9 miesięcy ich eksport spadł o ok. 6,5%.

We wskazanym okresie wzrósł także import artykułów rolno-spożywczych, tj. o 4,8% i wyniósł 16,5 mld EUR. W szczególności zadecydował o tym dynamiczny wzrost najwyższych w przywozie *pozostałości i odpadów przemysłu spożywczego, gotowej paszy dla zwierząt* (o 7%) oraz *owoców i orzechów jadalnych, skórek owoców cytrusowych lub melonów* (o 11%).

W obrotach artykułami rolno-spożywczymi od lat notujemy nadwyżkę, która po trzech kwartałach ub.r. wyniosła blisko 8,6 mld EUR, tj. poziom o ponad 0,8 mld EUR wyższy niż przed rokiem.

W strukturze przedmiotowej polskiego eksportu istotne znaczenie odgrywają także **meble**, które zaliczane są do tych, które najsilniej odczuły negatywne skutki pierwszych miesięcy kryzysu. W ślad za spadkiem produkcji towarów tego sektora szedł drastyczny spadek ich sprzedaży zagranicznej, wynoszący w kwietniu ok. 55%, a następnie w maju ok. 30%.

Niemniej odbicie w tej branży było także dynamiczne (w lipcu eksport mebli zwiększył się o ok. 10%, we wrześniu o 5,4%). Na poprawę sytuacji w branży wpłynęły m.in. większe inwestycje Europejczyków w wyposażenie mieszkań w konsekwencji rezygnacji z wakacyjnych wyjazdów.

W okresie trzech kw. ub.r. eksport mebli z Polski wyniósł blisko 7,4 mld EUR (spadek o ok. 9% r/r). Szczególnie wysoki spadek notowany był w najważniejszych rodzajach mebli, tj. *meblach do siedzenia i ewentualnie do spania oraz ich części* (o ok. 14%, do 3,7 mld EUR). To właśnie ta pozycja w okresie kryzysu notowała najgłębsze spadki wywozu (w tym o ponad 60% w kwietniu). Z drugiej strony dynamicznie w okresie trzech kwartałów ub.r. wzrósł eksport *mebli lekarskich, fryzjerskich i ich części* (o ponad 9%). Niemniej ten rodzaj mebli ma znikomy udział w całkowitym wywozie naszych mebli (2,3%, ok. 170 mln EUR).

V. Projekcja obrotów towarowych na 2020 rok

Zgodnie z przewidywaniami, wraz z jesienią przyszła kolejna fala pandemii, która w Europie nabrała bardzo wysokiego tempa przyrostu zakażeń oraz śmiertelności chorych, przekraczając analogiczne wskaźniki notowane na początku roku. Zmusiło to decydentów wielu państw do ponownego wprowadzenia czasowych obostrzeń.

Spowodowało to ponowne spowolnienie aktywność gospodarczej zarówno w Polsce, jak i w innych krajach, z tym, że było ono zdecydowanie łagodniejsze niż w marcu i kwietniu. Wydaje się to pokazywać, że gospodarki bogatsze o doświadczenia sprzed kilku miesięcy potrafią lepiej działać w warunkach podwyższonego ryzyka.

Mniejszy wpływ drugiej fali pandemii na światową koniunkturę zdają się także potwierdzać ostatnie projekcje głównych ośrodków analitycznych, które są nieco lepsze niż formułowane jeszcze kilka miesięcy temu.

W raporcie World Economic Outlook, MFW dokonał rewizji *in plus* prognoz gospodarczych na bieżący rok. Skala spadku globalnego PKB została oszacowana na 4,4% wobec 5,2% w czerwcowej edycji.

Zaktualizowane prognozy MFW wskazują na bardziej pozytywną ocenę stanu gospodarki światowej w 2020 r. Źródłem optymizmu są lepsze od oczekiwanych wyniki gospodarek w drugim kwartale, głównie wskutek szybszego od oczekiwań powrotu do aktywności po wiosennych lockdownach, szczególnie w gospodarkach rozwiniętych.

Prognoza spadku PKB w strefie euro skorygowana została o 1,9 pkt. proc. w górę, nadal jednak załamanie w tych gospodarkach (o 8,3%) będzie znacznie większe niż w skali świata. W Niemczech według MFW recesja sięgnie 6%. Spadki będą głębsze w krajach rozwiniętych (5,8%) niż rozwijających się (3,3%). Wśród tych ostatnich warto zwrócić uwagę na Chiny, gdzie w bieżącym roku spodziewany jest wzrost PKB o 1,9%.

MFW podkreśla nadzwyczajną skalę ryzyk prognozy, głównie związanych z rozwojem epidemii, działaniem służby zdrowia, a także sytuacją w sektorach uzależnionych od kontaktów międzyludzkich. Silne efekty mogą mieć także: spadek globalnego popytu, ograniczenia w ruchu turystycznym czy też przepływy środków od emigrantów. Trzecim źródłem są czynniki związane z nastrojami na rynku finansowym oraz ich konsekwencje dla przepływu kapitału.

Dla UE korzystniejsze niż jeszcze kilka miesięcy temu projekcje zaprezentowała ostatnio Komisja Europejska. W swoim jesiennym raporcie szacuje, że w ub.r. gospodarka UE skurczy się o 7,4%, a strefy euro o 7,8% podczas gdy latem wskazywano, że będzie to recesja na poziomie odpowiednio: 8,3% i 8,7%. Z punktu widzenia polskiego handlu, szczególnie istotna jest poprawa prognoz dla Niemiec, Czech czy Francji.

Na poprawę sytuacji u naszych głównych partnerów handlowych wskazują także najnowsze korekty *in plus* dla unijnego handlu. Obecnie KE prognozuje, że w skali 2020 r. spadek eksportu UE wyniesie 11,3%, w tym strefy euro o 11,5% podczas gdy jeszcze w wiosennej projekcji były to spadki o ok. 1,5 pkt. proc. wyższe. Większych rewizji *in plus* KE dokonała dla unijnego i strefy euro importu, tj. o 2,8 pkt. proc., do ok. -10%.

Założenie, że reakcja gospodarki na jesienne restrykcje będzie mniejsza niż wiosną, znalazło swój wyraz także w redukcji szacowanej na bieżący rok skali załamania światowego handlu. O ile w kwietniu 2020 r., MFW szacował spadek globalnego handlu towarów i usług o 11% (w ujęciu realnym), w czerwcu o 11,9%, to w październiku ub.r. te szacunki zostały skorygowane

do spadku na poziomie 10,4%. Natomiast październikowe projekcje Światowej Organizacji Handlu wskazują, że wolumen globalnego handlu wyłącznie towarami obniży się w 2020 roku o 9,2%, podczas gdy jeszcze w kwietniu nawet w wariancie optymistycznych zakładano, że będzie to 12,9%, nie mówiąc już o scenariuszu negatywnym (-31,9%).

Łagodniejszego spadku światowego handlu spodziewają się także analitycy UNCTAD. Według nich, spadek globalnej wymiany w ub.r. wyniesie 5,6% r/r. Warto podkreślić, że jeszcze kilka tyg. temu UNCTAD szacował, że w zależności od rozwoju pandemii w miesiącach zimowych, spadek globalnej wymiany będzie oscylował w granicach 7-9% w 2020 r. r/r., a w czerwcu załamanie może sięgnąć nawet 20%.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz:

- dotychczasową względną odporność naszych obrotów towarowych;
- lepsze niż na wiosnę wyniki wskaźników wysokiej częstotliwości i to pomimo zdecydowanie wyżej niż wiosną skali pandemii oraz
- relatywnie niewielki, na tle innych krajów tegoroczny spadek PKB Polski szacowany przez najważniejsze ośrodki międzynarodowe²

można przypuszczać, że skala spadków naszych obrotów w ub.r. będzie ograniczona.

² Wg listopadowej projekcji KE spadek polskiego PKB w 2020 r. na poziomie 3,6% pozostaje nadal jednym z najlepszych wyników oczekiwanych wśród wszystkich krajów unijnych i znacznie lepszym niż prognoza dla całej strefy euro (-7,8%). Warto tutaj także podkreślić, że jesienne projekcje KE są zdecydowanie lepsze niż te formułowane jeszcze kilka miesięcy temu. Latem KE szacowała dla nas recesję w wysokości 4,6%, a wiosną na poziomie 4,3%. Podobnie kształtują się najnowsze listopadowe projekcje formułowane przez MFW, tj. spadek PKB o 3,4% w ub.r. Najnowsza prognoza – z początku grudnia – została przygotowana przez OECD. Organizacja w swojej projekcji podkreśliła, że na tle krajów OECD zarówno spadek aktywności gospodarczej w 2020 roku (o 3,5%), jak i jej ożywienie w latach 2021-22 w Polsce należy ocenić korzystnie. W ocenie MRPiT, spadek PKB w całym roku nie powinien przekroczyć ok. 3%.

Monika Walczak

Wydział Analiz Makroekonomicznych i Prognoz
Departament Analiz Gospodarczych

Akceptował:

Michał Szymczuk

Naczelnik Wydziału

Mariusz Zielonka

Z-ca Dyrektora Departamentu

Warszawa, styczeń 2021 r.